

Nutsschool **Morgenstond**

Anti-pestprotocol 2021-2022

1. Wat is pesten?
2. Preventieve aanpak
3. Signalen pesten
4. Aanpak pesten
5. Adviezen ouders

Dit anti-pestprotocol heeft als doel dat alle kinderen zich bij ons op school veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Pesten is een belangrijk onderwerp als het gaat over sociale veiligheid op scholen. Pesten creëert een onveilige sfeer, die het leer- en ontwikkelklimaat aantast. In dit protocol schrijven we wat we verstaan onder pesten, onze preventieve aanpak en daarna onze directe aanpak.

1. Wat is pesten?

Van pesten is er sprake als 'iemand herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen' (Dan Olweus). De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht.

Pesten gebeurt vaak in een specifieke groepscontext die zich kenmerkt door een onveilige en negatieve basissfeer in de groep (Mieke van Stigt).

Pesten verschilt daarmee duidelijk van *plagen* en *ruzie*:

Bij plagen is het gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is geen duidelijke machtsongelijkheid aanwezig. Leerlingen sluiten elkaar niet buiten en het is vaak de bedoeling om elkaar aan het lachen te maken.

Bij ruzie hebben leerlingen een conflict met elkaar. Ze wisselen over en weer argumenten uit op een emotioneel (boze) manier. Beide leerlingen voelen zich sterk genoeg om de confrontatie aan te gaan waardoor er geen machtsongelijkheid is. Een ruzie leggen leerlingen meestal weer bij.

Bij jonge kinderen kan agressief gedrag onderdeel zijn van een normale ontwikkelingsfase. Jonge kinderen kunnen agressief gedrag vertonen en volwassenen kunnen de kinderen leren om het agressieve gedrag te begrenzen. Agressief gedrag bij kinderen onder de 4 jaar omvat de volgende kenmerken:

1. duwen, trekken, slaan, schoppen, gooien;
2. dingen afpakken;
3. weigeren te delen;
4. met woorden iemand proberen te kwetsen

Ook jonge kinderen kunnen elkaar al behoorlijk treiteren, ruzies maken en conflicten hebben. Om sociale vaardigheden te leren, hebben kinderen vooral elkaar nodig. Meestal slagen ze er in zelf hun ruzies op te lossen of te bepalen wie de baas mag zijn. Als dat niet lukt, moeten ze weten dat de volwassenen hen steunen. Dat ze altijd hulp kunnen vragen, als ze er zelf niet uitkomen.

Kinderen van deze leeftijd zijn vaak al goed in staat om met hulp van een volwassene te bekijken wat nu eigenlijk het probleem is en hoe dat opgelost kan worden. Daarbij kunnen de vier- en vijfjarigen het beste uit de voeten met eenvoudige oplossingen.

1.1 Online pesten

Veel pestgedrag tussen leerlingen speelt zich online af op sociale media en internet. Bij online pesten oftewel cyberpesten gaat het om onder meer buitensluiten op sociale media, bedreigen, afpersen, nep-accounts maken, het verspreiden van ongewenst beeldmateriaal en shame-sexting. Bij online pesten zijn de effecten merkbaar tot in het klaslokaal ook al speelt het pesten zich buiten school af.

1.2 De rollen bij pesten

De pester

De pester wil graag een hoge sociale status en geliefd zijn. Omdat de pester vaak een bovengemiddeld begrip heeft van wat mensen denken en voelen, weet hij ook wat de zwakke plekken zijn van anderen. Door zijn macht te gebruiken, krijgt de pester waardering van anderen en bereikt hij de sociale status die hij wil bereiken", aldus hoogleraar sociologie Rene Veenstra.

De bekendste rol is de pester. De pester heeft anderen nodig om zijn 'rol' goed te spelen. Deze rollen worden niet altijd bewust gekozen, daarom is het, om inzicht te krijgen in het proces rondom pesten, goed om te weten welke rollen er nog meer zijn.

De assistent

Een pester is niets zonder zijn assistent, er moet altijd wel iemand in de buurt zijn waar hij op kan vertrouwen en die hem aanmoedigt in zijn gedrag.

De meeloper

De meeloper heeft niet in de gaten dat hij een belangrijke facilitator is in het pestproces. Onbewust keurt hij het gedrag van de pester en zijn assistent goed, door bijvoorbeeld te zwijgen of te lachen als er iets gebeurt. Deze meeloper zal zelf geen zichtbaar pestgedrag vertonen, maar verhoogt door zijn gedrag wel de status van de pester.

De buitenstaander

Het spreekwoord 'Wie zwijgt stemt toe' is op deze rol van toepassing. Dit is de grootste groep. Deze mensen weten dat er gepest wordt, maar ze doen niets. Ze lachen niet als er iets gebeurt, maar ze zullen er ook niets van zeggen. Juist door niets te doen, tolereren ze het gedrag van de pester en zijn assistent.

Het slachtoffer

Hij is vaak anders dan andere kinderen. Misschien heb je rood haar? Ben je klein van stuk? Of heb je andere hobby dan de meeste kinderen uit je klas? Een slachtoffer wordt regelmatig gepest.

De verdediger

Affectie is voor deze persoon belangrijker dan status, hij wil de relatie met mensen goed houden. Deze persoon zal niet direct iets doen, maar kan als de pesters uit de buurt zijn een grote steun zijn voor het slachtoffer, door bijvoorbeeld te zeggen dat hij het zich niet zo moet aantrekken.

Hoogleraar sociologie Rene Veenstra zegt ook dat pesten alleen kan worden begrepen als groepsproces. De bijrollen zijn voor de assistent, de meeloper en de buitenstaander. Zij bepalen of, hoeveel en met welke gevolgen er gepest wordt.

2. Preventieve aanpak

Omdat voorkomen beter is dan genezen, hanteren we interventies die preventief werken.

In alle groepen van Nutsschool Morgenstond werken we met de sociaal-emotioneel leren methode: Kwink. Want een sterke, sociaal veilige groep voorkomt pesten. In zo'n groep spreken kinderen elkaar op een positieve manier aan op hun gedrag. Kwink leert kinderen hoe dat moet. Kwink leert positief gedrag aan en voorkomt zo in veel gevallen onnodige 'reparatie' achteraf. In het begin van ieder schooljaar besteden leerkrachten aandacht aan de Gouden Weken. Hier vormt de groep zich en maken leerkrachten groepsafspraken samen met de kinderen. Zo worden de groepsafspraken door de klas gedragen. In school zie je de afspraken vanaf groep 4 zichtbaar hangen. Vanaf groep 4 komt er ieder jaar een groepsafpraak bij. Zo heeft groep 4 de vier van 4, groep 5 de vijf van 5 enz.

Wekelijks worden er Kwink-lessen gegeven waar er aandacht is voor vijf gedragscompetenties:

- Besef hebben van jezelf
- Besef hebben van de ander
- Keuzes kunnen maken
- Zelfmanagement
- Relaties kunnen hanteren

Naast Kwink spreken leerkrachten verwachtingen uit en door middel van meespelen in pauzes, actief toezicht houden, spelbegeleiding wordt pesten preventief aangepakt. In de leerlingenraad praten leerlingen mee over het voorkomen van pesten. Soms dragen leerlingen zelf de beste oplossingen aan.

We streven ook naar openheid over dit onderwerp. Pesten moet bespreekbaar zijn. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies en pesten worden expliciet besproken in de klas. Niet alleen als het pesten voorkomt, maar ook tussendoor. Door het aan de orde te stellen ontstaat erkenning en het gevoel dat pesten best bespreekbaar is. De kinderen moeten het gevoel krijgen dat ze ergens terecht kunnen als het hun gebeurt, of als ze zien dat het een ander gebeurt. Ze moeten weten dat praten geen klikken is.

De groepsleerkrachten praten regelmatig in het team over pesten. Ze wijzen elkaar op situaties die ze gesignaleerd hebben of hebben vernomen via derden.

Ouders moeten het gevoel hebben dat ze bij het team terecht kunnen wanneer ze vermoedens hebben dat hun kind gepest wordt. Dit geeft het team de mogelijkheid om uit te zoeken hoe het zit. Hierna kunnen de bevindingen weer met de ouders

worden besproken. Het is belangrijk dat ieder lid van het team de ouder verwijst naar de groepsleerkracht van het kind. De groepsleerkracht kan dan beslissen of het noodzakelijk is dat er anderen worden betrokken.

Eén keer per jaar monitoren we de sociale veiligheid middels SCOL bij de groepen 4 t/m 8. Deze lijsten zijn gericht op het welbevinden van de leerling. De ingevulde leerlingelijsten worden geanalyseerd door de leerkracht en de intern begeleider. Bij opvallendheden wordt er actie ondernomen.

3. Signalen pestsituatie

Omdat pesten vaak stiekem gebeurt en vervelend gedrag niet altijd meteen te duiden is als pesten, kan het signaleren ervan lastig zijn. Uitschelden of schoppen is makkelijker te signaleren dan buitensluiten of online pesten. Aan de sfeer in de klas is meestal merkbaar dat er iets speelt., maar lang niet altijd. Ook kan het gedrag van een leerling een signaal zijn van pesten in de klas. Je kunt het herkennen als:

- Een leerling vaak betrokken is bij opstootjes in de klas (of op het schoolplein)
- Een leerling extreem reageert op kleine plagerijtjes
- Een leerling vaak afwezig is (verzuim) of klachten heeft als hoofdpijn, buikpijn
- Een leerling vaak alleen is tijdens pauze, eerder in de klas komt of als laatste blijft hangen
- Een leerling opeens slechtere resultaten haalt
- Een leerling regelmatig als laatste gekozen wordt bij het indelen van groepjes
- Klasgenoten iemand altijd met een bijnaam aanspreken
- Altijd een bijnaam, de eigen naam wordt niet of nauwelijks gebruikt
- Een leerling krijgt keer op keer de schuld van iets krijgt
- Briefjes doorgeven
- Bezittingen afpakken

Uiteraard is deze lijst niet uitputtend en we zullen er rekening mee moeten houden dat er steeds weer nieuwe vormen zullen opduiken.

4. Aanpak pesten

Pesten komt helaas op iedere school voor. Het is een probleem dat alle betrokkenen van een school onder ogen moeten zien. Betrokkenen moeten de wil hebben om pesten tegen te gaan en uit te bannen. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste leerlingen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders.
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de leerlingen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten zich voordoet, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en een duidelijk standpunt innemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, kan de inschakeling van een interne vertrouwenspersoon juf Marleen of anti-pestcoördinator juf Marleen (mvdpas@nutsschoolmorgenstond.nl) nodig zijn. Zij kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Als pesten inderdaad geconstateerd is in de klas gaat het volgende stappenplan van kracht:

Stap 1

De leerling vraagt hulp omtrent pestgedrag bij de leraar, pestgedrag wordt geconstateerd, of ouders melden pestgedrag. De leerkracht laat alle betrokkenen (pester, gepeste en alle andere rollen) het 'Wat is er aan de hand?-formulier' (zie bijlagen) invullen.

De leerkracht neemt vervolgens deze formulieren door met de intern begeleider. De leerkracht en IB'er bedenken een plan waarmee zij de situatie aan de hand van de formulieren met de betrokkenen bespreken.

Stap 2

De leerkracht bespreekt de formulieren met alle betrokkenen en maakt duidelijke afspraken. Alle betrokken kinderen ondertekenen deze afsprakenkaart (zie bijlagen). De afspraken legt de leerkracht vast in Esis. Via Sociaal Schools krijgen de ouders van een betrokkenen een bericht over de afspraken.

Stap 3

Na twee weken evalueert de leerkracht met de leerlingen en eventueel ouders of het pesten is gestopt. De leerkracht legt dit gesprek vast in Esis.

Stap 4

Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de leerkracht een duidelijk standpunt in en houdt een 'bestraffend' gesprek met de leerling die pest. Zie 'Bij herhaling' welke consequenties de leerkracht nog meer kan oppakken.

4.1 Bij herhaling

- Met andere klassen mee buiten spelen
- Check-out
- Pesten na-schooltijd op het schoolplein: half uur later naar huis
- Gesprek ouders en directie
- Interne schorsing
- Reflectie opdracht

4.2 Schorsing en verwijdering

Blijft het pesten bestaan, dan zal de pester(s) een schorsing krijgen. Hiervoor zal de [procedure 'schorsen' van Lucas Onderwijs](#) worden gevolgd. De leerkracht zal, na één week, bepalen of het pesten is gestopt. Ouders krijgen hiervan schriftelijk terugkoppeling (tevens wordt dit in ESIS genoteerd).

Blijft het pesten nog steeds bestaan, dan wordt er wederom met ouders en de betrokken kinderen gesproken over 'schorsen' en hierop volgend het onderwerp 'verwijderen'. Mocht het tot verwijderen komen, dan zal de procedure 'verwijderen' van Lucas Onderwijs gevolgd worden.

4.3 Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen
- Zoeken en oefenen van een andere reactie
- De gepeste leerling laten inzien waarom er wordt gepast
- Nagaan welke oplossing de gepeste leerling zelf wilt
- Sterke kanten van een leerling benadrukken
- Leerling aan een sociaal sterke leerling koppelen (maatjes)
- Extra ondersteuning gericht op weerbaarheid (SOVA, weerbaarheidstraining, integratieve kindercoaching, begeleiding van de gedragsdeskundige.)
- De gepeste leerling niet overbeschermen. Bijvoorbeeld naar school/huis brengen of zeggen: "Ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen". Hiermee plaats je de gepeste leerling juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

4.4 Begeleiding van de pestende leerling

- In gesprek gaan. Zoeken naar de reden van het pesten.
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste leerling
- Excuses laten aanbieden of op een andere manier aan herstel werken (bijvoorbeeld samen een taak laten uitvoeren)
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste leerling heeft
- Consequenties laten zien
- Belonen (beloningssysteem) als pesten stopt of de juiste gedragsverwachting laat zien
- Zoeken naar een sport of club waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Inschakelen van hulp: sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD, etc.

5. Adviezen aan ouders

5.1 Samenwerken zonder bemoeienissen:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig problemen voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie, intern begeleiders, anti-pestcoördinator en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met de ouders. Samen wordt naar een oplossing gezocht en treedt dit protocol in werking.

5.2 Ouders van gepeste leerlingen

Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken. Door positieve stimulering en beloning kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport of een andere vorm van vrijetijdsbesteding zoals muziekles, scouting of een knutselclub. Volg uw kind op de sociale media. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

5.3 Ouders van pesters

Neem het probleem van uw kind serieus. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet. Besteed extra aandacht aan uw kind. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport. Volg uw kind op de sociale media. Corrigeer ongewenst gedrag, benoem gedragsverwachtingen en beloon het goede gedrag van uw kind. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

5.4 Alle andere ouders

Neem de ouders van het gepeste kind serieus. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag, benoem gedragsverwachtingen en beloon goed gedrag. Geef zelf het goede voorbeeld. Volg uw kind op de sociale media. Leer uw kind voor anderen op te komen, zonder zichzelf tekort te doen. Leer uw kind voor zichzelf op te komen, zonder de ander tekort te doen.

6. Bijlagen

6.1. Wat is er aan de hand?

Wat is er aan de hand?

Naam: _____

Wat gebeurt er? _____ _____	
Waar gebeurt het? _____ _____	Wie waren erbij? _____ _____
Wat heb je gedaan/gezegd? _____ _____ _____	
Wat heeft/hebben de ander(en) gedaan/gezegd? _____ _____ _____	
Wat heb je al gedaan om het op te lossen? _____ _____	

Hoe lang speelt dit?	Hoe vaak gebeurt dit?

Opmerkingen leerkracht:

Handtekening(en)
